



Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet

Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 200901650-/KKI

Vår ref.: 2010/713
MAB INTV 437.2

Dato: 15.10.2010

Hørings svar - utkast til forskrift om endringer i forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker

1. Innledning

Det vises til brev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) av 30. august 2010 vedlagt høringsnotat med forslag til ny forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker.

Konkurransetilsynet har tidligere redegjort for sitt syn på bokbransjens fastprisordning i rapporten Konkurransen i Norge¹ og i brev til FAD 9. april 2010. Tilsynets standpunkter vil derfor ikke bli gjentatt i sin helhet nedenfor. Innledningsvis bemerkes imidlertid at bokavtalen, etter tilsynets oppfatning, er konkurransebegrensende og til skade for forbrukerne både i et kortsiktig og mer langsiktig perspektiv.

Nedenfor vil tilsynet kort kommentere utkast til ny forskrift i punkt 2. I punkt 3 gis det forslag til endringer som etter tilsynets oppfatning kan bidra til å fremme virksom konkurranse i bokmarkedet.

2. Kommentarer til utkast til ny forskrift

Det er få vesentlige endringer i utkast til ny forskrift sammenlignet med eksisterende forskrift. FAD presiserer i høringsbrevet at fastprisordningen for fagbøker (bokgruppe 2) ikke lenger omfattes av unntaksforskriften da eksisterende enkeltunntak etter konkurranseloven § 13 ikke videreføres. Konkurransetilsynet støtter en slik endring.

For å ivareta hensynet til forutberegnelighet har FAD i utkastet til forskrift foreslått å spesifisere at litteraturabonnementsordningen omfatter en forpliktelse til å tegne abonnementer. Avtaleperioden er også redusert fra fem til fire år. Endringene er i samsvar med Konkurransetilsynets tidligere anbefalinger, og tilsynet slutter seg til disse.

Videre foreslår FAD at ordlyden i forskriften § 1 skal presisere forskriftens saklige virkeområde til "omsetning av bøker uavhengig av lagringsmedium og publiseringsformat", slik at lydbøker og e-bøker også omfattes av forskriften. Etter endringen av ordlyden i § 1 forstår Konkurransetilsynet

¹ Konkurransetilsynets rapport "Konkurransen i Norge" 2009

forskriften slik at også unntaket i § 3 fjerde ledd gjelder uavhengig av hvilket lagringsmedium eller publiseringsformat som er benyttet. Konkurransetilsynet mener det kan være grunn til å presisere dette i merknadene, slik at det fremgår at en bokgruppe som ikke er unntatt fastprisordningen heller ikke er unntatt i e-bok-utgave.

I høringsnotatet fremhever FAD at bransjen, som følge av store teknologiske endringer, har behov for en viss stabilitet i offentlige rammebetingelser, og således at fastprisordningen ikke bør avvikles brått. FAD påpeker i høringsnotatet at det ikke er aktuelt med ytterligere forlengelse av forskriftens virketid etter 31. desember 2014, dersom det ikke kan godtgjøres at Bokavtalen gir ønsket litteraturpolitisk gevinst, herunder litterær bredde, kvalitet og tilgjengelighet. Tilsynet imøteser en grundig vurdering i forkant av avtalens utløp i 2014 og vil gjerne bidra til en slik vurdering.

3. Endringer

3.1. Endring i systemet for fastsettelsen av fastprisperiodens lengde

Konkurransetilsynet er av den oppfatning at det bør vurderes å endre systemet for fastsettelsen av fastprisperioden. Det fremgår av utkast til forskriften § 3 tredje ledd at ”... *fastprisperioden opphører senest 1. mai året etter det kalenderåret boken ble utgitt.*” Tilsynet mener fastprisperiodens lengde bør fastsettes for hver enkelt bokutgivelse, og ikke slik som i dag hvor fastprisperioden for samtlige av fjorårets utgivelser opphører 1. mai året etter. En slik måte å fastsette fastprisperioden på vil etter tilsynets oppfatning begrense aktørenes mulighet til å koordinere sin adferd og stimulere til økt dynamikk i markedet. På bakgrunn av ovennevnte foreslår tilsynet følgende endring av forskrift § 3 tredje ledd:

”Fastprisperioden opphører senest 12 måneder etter den dato boken ble utgitt.”

Fastprisperioden gjelder uavhengig av hvilket lagringsmedium eller publiseringsformat som benyttes, jf forskriftens § 1. Konkurransetilsynet mener dette bør presiseres i merknadene. Det bør også presiseres at ordningen ikke er til hinder for at det avtales ulik maksimalrabatt og settes ulik fastpris, dersom boken utgis som e-bok eller lydbok i løpet av fastprisperioden.

3.2. Adgangen til å avtale ny fastpris, maksimalrabatt og fastprisperiode for nyutgivelser

Tilsynet er av den oppfatning at det bør legges begrensninger på adgangen til å avtale ny fastprisperiode for nyutgivelser. I merknadene til forskriften § 3 fremgår det at *”Fastprisen er knyttet til hver ny utgave. En ny utgave er, i samsvar med veiledning fra ISBN-kontoret ved Nasjonalbiblioteket i Norge, en utgivelse som krever nytt ISBN.”* Det fremgår videre av veiledningen fra ISBN-kontoret at: *”Et nytt opplag med bare mindre endringer som for eksempel nytt trykkeår, ny pris og rettelser av stavefeil, får samme ISBN som det foregående opplaget. Et nytt omslag alene betinger ikke nytt ISBN-nummer, men i tilstilfeller skal publikasjonen få et nytt ISBN”.* Det er naturlig å forstå veiledningen fra ISBN-kontoret slik at det skal ganske små endringer til før et nytt opplag gis et nytt ISBN-nummer, og dermed utløser adgangen til å avtale ny fastprisperiode.

En for omfattende adgang til å avtale ny fastprisperiode for bøker som publiseres i ny utgave, innebærer at det ikke blir noen realitet i forskriftens avgrensning av fastprisperiodens lengde, samtidig som det forrykker balansen mellom ønsket om å ivareta de kulturpolitiske mål på den ene siden og behovet og ønsket om fullverdig og virksom konkurranse i bokbransjen på den andre siden. Konkurransetilsynet er av den oppfatning at det kan innebære en uthuling av grensene for fastprisordningen, dersom endringer som nytt omslag, ny papirkvalitet, nytt forord eller begrenset omfang av ny tekst gir mulighet for å avtale ny fastprisperiode. På denne bakgrunn foreslår tilsynet at det tilføyes et nytt fjerde ledd i forskriften § 3:

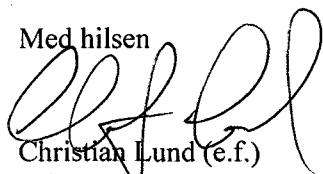
”Det kan bare avtales ny fastprisperiode som omtalt i tredje ledd for bøker som utgis på nytt, dersom innholdet i boken er vesentlig endret.”

Etter Konkurransetilsynets oppfatning kan det være hensiktsmessig å foreta en nærmere konkretisering i merknadene av hva som ligger i vilkåret om at innholdet må være "vesentlig endret". Som nevnt gir fastprisperiodens lengde uttrykk for en balanse mellom antatte kulturpolitiske virkninger og konkurransepolitiske hensyn. Retningsgivende for vurderingen av om innholdet anses "vesentlig endret" vil derfor være om endringen gir leseren noe kvalitativt nytt sammenlignet med den forrige utgaven. Som en ikke-uttømmende eksemplifisering kan det som ovenfor vises til at følgende endringer ikke er tilstrekkelig til å oppfylle vilkåret om en vesentlig endring av innholdet: nytt trykkeår, ny pris, rettelser av stavefeil, nytt omslag, ny papirkvalitet, nytt forord og et svært begrenset omfang av ny tekst.


Det bemerkes at en slik endring innebærer at § 3 fjerde ledd i det foreliggende utkast til forskrift, vil bli § 3 femte ledd i ny forskrift.

Tilsynet har ingen ytterligere merknader til høringsnotatet.

Med hilsen



Christian Lund (e.f.)
seksjonsleder



Ingeborg Tveit
rådgiver

Mottakere:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Postboks 8004 Dep 0030 Oslo